

საქართველოს ეკონომიკის მდგრადი განვითარების პერსპექტივები

რინკიაშვილი ნანა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

ალადაშვილი მაია

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

<https://doi.org/10.52340/idw.2025.70>

აბსტრაქტი. ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, გლობალური საზოგადოება სულ უფრო მეტად აღიარებს მდგრადი განვითარების აუცილებლობას, როგორც ეკონომიკური პროგრესის მნიშვნელოვან პრინციპს. მდგრადი ეკონომიკური განვითარების კონცეფცია მოიცავს ეკონომიკური ზრდისკენ სწრაფვას და ამავდროულად გარემოს დაცვისა და სოციალური თანასწორობის საკითხების მოგვარებას, რითაც უზრუნველყოფს აწმყო და მომავალი თაობების კეთილდღეობას.

ნაშრომში აღნიშნულია, რომ ჩვენ ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარება მოითხოვს, რომ ვიპოვოთ ეკონომიკური ცხოვრების ახალი მიდგომები, როგორც წარმოების ისე მოხმარების თვალსაზრისით. მნიშვნელოვანია ვეძებოთ ეკონომიკური ეფექტურობის ახალი გზები, რათა უფრო მეტი ვაწარმოოთ ნაკლები რესურსებით და ნაკლები ნარჩენებით. გარემოს დაცვა მოითხოვს ახალ წარმოების პროცესებს, გადამუშავებადი მასალის მეტ გამოყენებას. ნაშრომში გაანალიზებულია, რომ ეკონომიკური სისტემები ხშირად უპირატესობას ანიჭებენ მოკლევადიან მიღწევებს გრძელვადიან სტაბილურობასთან შედარებით, რაც იწვევს არამდგრად განვითარებას, რომლებიც ამცირებენ ბუნებრივ რესურსებს, ამწვავებენ უთანასწორობას და აზიანებენ ეკოსისტემებს. მდგრადი განვითარების ბუნება, რომელიც შედგება მრავალი ფაქტორისაგან, მოითხოვს ერთობლივ მოქმედებას და საერთაშორისო თანამშრომლობას, თუმცა პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები ხშირად ხელს უშლის საერთო მიზნების მიღწევას. ამ გამოწვევების გათვალისწინებით, ინოვაციური გადაწყვეტილებების საჭიროება უფრო აქტუალურია, ვიდრე ოდესმე.

საკვანძო სიტყვები- მდგრადი განვითარება, გარემოს დაცვა, ეკონომიკური ზრდა, სოციალური თანასწორობა, ცირკულარული ეკონომიკა

ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, რომელიც ხასიათდება სწრაფი ცვლილებებით, მეტად აქტუალურ პრობლემას წარმოადგენს ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადი განვითარების პოლიტიკის შემუშავება. მდგრადი ეკონომიკური განვითარება გულისხმობს, ეკონომიკური ზრდის სინქრონიზაციას გარემოს დაცვასთან, ამჟამინდელი და მომავალი კეთილდღეობისთვის. ტრადიციული ეკონომიკური მოდელები, რომლებიც ხშირად მოქმედებენ აილე-აწარმოე-გაანადგურე ფორმულით, გრძელვადიან პერსპექტივაში არამდგრადია. მდგრადი ეკონომიკური პოლიტიკა არის სტრატეგიები და რეგულაციები ერთობლიობა, რომელსაც ახორციელებს მთავრობა და ორგანიზაციები ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის მიზნით, გარემოს დაცვის, სოციალური თანასწორობისა და გრძელვადიანი ეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფის

პარალელურად (What Are Sustainable Economic Policies)

რადგან საზოგადოებები მდგრადი პროგრესისკენ ისწრაფვიან, მდგრადი განვითარების ეკონომიკამ სულ უფრო მეტი ყურადღება მიიპყრო, რომელიც გამოწვევებს განიხილავს და პოტენციურ გადაწყვეტილებებს იკვლევს გრძელვადიანი კეთილდღეობის მისაღწევად, ბუნებრივი რესურსებისა და სოციალური კეთილდღეობის დაცვით. ამ სფეროში ერთ-ერთი ფუნდამენტური ნაშრომია გარემოსა და განვითარების მსოფლიო კომისიის (WCED) მნიშვნელოვანი ანგარიში, რომელიც ფართოდ არის ცნობილი, როგორც ბრუნტლანდის ანგარიში. ანგარიშში მდგრადი განვითარება განსაზღვრულია, როგორც „განვითარება, რომელიც აკმაყოფილებს აწმყოს საჭიროებებს მომავალი თაობების საკუთარი საჭიროებების დაკმაყოფილების უნარის კომპრომისის გარეშე“ (1987: Brundtland Report). ეს კონცეპტუალიზაცია ხაზს უსვამს მდგრადი განვითარების თანდაყოლილ თაობათაშორის თანასწორობას, ხაზს უსვამს რესურსების პასუხისმგებლიანი მართვისა და სარგებლის სამართლიანი განაწილების მნიშვნელობას.

მდგრადი ეკონომიკური განვითარება წარმოადგენს მრავალ განზომილებიან ჩარჩოს, რომელიც მოიცავს ეკონომიკურ, გარემოსდაცვით და სოციალურ ფაქტორებს. ტრადიციული ეკონომიკური მიდგომები ხშირად მოკლევადიან მიღწევებს გრძელვადიან მდგრადობაზე მაღლა აყენებენ, რაც გარემოს დეგრადაციას და სოციალურ უთანასწორობას იწვევს. ამ გამოწვევების ფონზე, მეტად აქტუალურია ინტეგრირებულ მიდგომები, რომელიც ითვალისწინებს გარე ეფექტებს, ასევე ითვალისწინებს ეკოლოგიურ შეზღუდვებს და ხელს უწყობს ინკლუზიურ განვითარებას. მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევა ეკონომიკური ზრდის გარემოს დაცვასთან შეთავსებაა. ეკონომიკური ზრდის რესურსების მოხმარებისა და გარემოს დეგრადაციისგან „განცალკევების“ კონცეფციამ ბოლო წლებში დიდი პოპულარობა მოიპოვა. განცალკევების მომხრეები ემხრობიან სტრატეგიებს, რომლებიც ხელს უწყობენ ეფექტურობას, ინოვაციას და ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპებს კეთილდღეობის მისაღწევად ბუნებრივი კაპიტალის შემცირების გარეშე. მდგრადი ეკონომიკური განვითარება აქცენტს აკეთებს ცირკულარული ეკონომიკაზე, სადაც ხდება რესურსების ეფექტურად გამოყენება, ნარჩენების გადამუშავება-გამოყენება. ყოველივე ეს კი იწვევს გარემოსდაცვითი პრაქტიკისათვის ეკონომიკური სტიმულების შექმნას.

მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ, მსოფლიოში სწრაფი ეკონომიკური ზრდა და მნიშვნელოვანი ეკონომიკური წინსვლები შეიმჩნევა, ამავდროულად ინდუსტრიულ ქვეყნებში რესურსების დეფიციტის და განვითარებად ქვეყნებში მოსახლეობის ზრდა მსოფლიოს ახალი გამოწვევების წინაშე აყენებს. მდგრადი მომავალი ეკონომიკური განვითარების დომინანტი ურთიერთ დაკავშირებული ეკონომიკური, გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხებია. მდგრადი განვითარების მიზნები (SDGs), ასევე ცნობილი როგორც გლობალური მიზნები, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ 2015 წელს მიიღო, როგორც უნივერსალური მოწოდება სიღარიბის დასასრულებლად, პლანეტის დასაცავად და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ 2030 წლისთვის ყველა ადამიანი ტკბებოდეს მშვიდობითა და კეთილდღეობით. მდგრადი განვითარება 17 მიზანშია ინტეგრირებული (THE 17 GOALS).

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, გლობალური საზოგადოება სულ უფრო მეტად აღიარებს მდგრადი განვითარების აუცილებლობას, როგორც ეკონომიკური პროგრესის სახელმძღვანელო პრინციპს. მდგრადი განვითარების კონცეფცია მოიცავს ეკონომიკური ზრდისკენ სწრაფვას და ამავდროულად გარემოს დაცვისა და

სოციალური თანასწორობის საკითხების მოგვარებას, რითაც უზრუნველყოფს აწმყო და მომავალი თაობების კეთილდღეობას. რადგან საზოგადოებები ებრძვიან კლიმატის ცვლილების, რესურსების შემცირებისა და სოციალური უთანასწორობის შედეგებს, მდგრადი განვითარების ეკონომიკის გაგება უმნიშვნელოვანესი გახდა.

მსოფლიოს მდგრადი განვითარების მიზნები შექმნილია სიღარიბის, შიმშილის, სხვადასხვა დავადების და დისკრიმინაციის აღმოსაფხვრელად (THE 17 GOALS).. მდგრადი ეკონომიკური განვითარება გულისხმობს, რომ ერთ სფეროში მოქმედება გავლენას მოახდენს სხვა სფეროებში შედეგებზე და რომ განვითარებამ უნდა დააბალანსოს სოციალური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი მდგრადობა

მდგრადი განვითარების მიზნების მისაღწევად ყველა კონტექსტში აუცილებელია მთელი საზოგადოების კრეატიულობა, ცოდნა, ტექნოლოგია და ფინანსური რესურსები.

როგორც უკვე ავღნიშნეთ, მდგრადი ეკონომიკური განვითარება ეს არის პროცესი, რომლის დროსაც ბუნებრივი რესურსების ექსპლუატაცია, ინვესტიციების განხორციელების მიმართულება, ტექნოლოგიური განვითარების ორიენტაცია და ინსტიტუციური ცვლილებები ან რეფორმები აძლიერებს როგორც ამჟამინდელ, ასევე მომავალ პოტენციალს ადამიანის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად. ეკონომიკური განვითარება მდგრადობის გარეშე არ არის ეფექტური/ეფექტიანი გრძელვადიან პერსპექტივაში.

მოსახლეობის ზრდის ზეწოლის გამო, განვითარებად ქვეყნებს მოუწიათ ეკონომიკური პროგრესის გაგრძელება განვითარების პროცესში წარმოშობილი გარემოსდაცვითი და ეკოლოგიური პრობლემების მიუხედავად. ისინი მდგრადობის პრობლემას ნაკლებად აცნობიერებენ. მდგრადი განვითარება მარტივი არ არის, რადგან ქვეყნები განსხვავდებიან დროით, სივრცით და ეკონომიკური განვითარების დონით, შესაბამისად ქვეყნების მდგრადი ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივებიც განსხვავებულია.

მდგრადი ეკონომიკური განვითარებას მრავალი დამაბრკოლებელი ფაქტორები ახლავს, რომელთა შორის აღსანიშნავია: სოციალური ფონი; ბაზრის მექანიზმები, გარემო, რესურსები, მოსახლეობა, სამრეწველო სტრუქტურა, ურბანული და სოფლის განვითარება, ინფრასტრუქტურა და გეოგრაფიული პირობები.

მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისკენ სწრაფვა, არ გულისხმობს იმას, რომ საზოგადოებამ უარი თქვას იმ სიკეთეზე/ სარგებელზე, რომლებიც მას მოუტანა ტექნოლოგიურმა/ ინდუსტრიულმა პროგრესმა. როგორც უკვე ავღნიშნეთ, მდგრადი ეკონომიკური განვითარება მჭიდრო კავშირშია როგორც სიღარიბესთან ისე ეკოლოგიასთან და გარემოს დაცვასთან. აქ საუბარია საზოგადოების კეთილდღეობის ისე გაზრდა, რომ რაც შეიძლება ნაკლებად დაზიანოს გარემო და მეტი სარგებელი მიიღოს საზოგადოების სოციალური კეთილდღეობით. მცირე ინოვაციური საწარმოების მნიშვნელოვანი ხელშეწყობა რომლებიც აქცენტს აკეთებენ გარემოს დაცვაზე, გადამუშავებული მასალის (მინა, ქარაღი..) ხელმეორედ გამოყენება წარმოებაში ეს ის მცირე ჩამონათვალია, რითაც ეკონომიკური განვითარება არ შეჩერდება და არც მომავალი თაობის ინტერესები იქნება უგულებელყოფილი.

მდგრადი განვითარების საკითხების მოგვარების აუცილებლობა არ შეიძლება გადაჭარბებულად შეფასდეს, რასაც ადასტურებს გარემოსდაცვითი კატასტროფების მზარდი სიხშირე, შემოსავლების უთანასწორობის გაფართოება და ეკოსისტემის დეგრადაცია. ამ ფონზე, პოლიტიკის შემქმნელებს, ბიზნესებს და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებს სულ უფრო მეტად მოუწოდებენ მიიღონ

პოლიტიკური მიდგომები, რომლებიც აერთიანებს ეკონომიკურ ზრდას გარემოსდაცვით მართვასთან და სოციალურ ინკლუზიურობასთან.

ჩვენ ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარება მოითხოვს, რომ ვიპოვოთ ეკონომიკური ცხოვრების ახალი მიდგომები, როგორც წარმოების ისე მოხმარების თვალსაზრისით. მნიშვნელოვანია ვეძებოთ ეკონომიკური ეფექტურობის ახალი გზები, რათა უფრო მეტი ვაწარმოვოთ ნაკლები რესურსებით და ნაკლები ნარჩენებით. გარემოს დაცვა მოითხოვს ახალ წარმოების პროცესებს, გადამუშავებადი მასალის მეტ გამოყენებას. ყურადღებით უნდა შევისწავლოთ, თუ როგორ იწარმოება, იყიდება, მიეწოდება და იყრება საქონელი და განვიხილოთ ეკონომიკური განვითარების გავლენა ბუნებრივ და ბიოლოგიურ პროცესებზე, რათა დავინახოთ თუ როგორ შეიძლება წარმოების პროცესის გაუმჯობესება. ეკონომიკური ზრდა შესაძლებელი გახდეს ტექნოლოგიური ინოვაციების, საბაზრო ეკონომიკური სისტემის ურთიერთქმედების მეშვეობით. უნდა მოხდეს იმ ფაქტის გაანილვება თუ როგორ ანაწილებს ეკონომიკური სისტემა მწირ რესურსებს სხვადასხვა და კონკურენტულ მიზნებზე, უნდა მოიცავდეს როგორც ბუნებრივი და გარემოსდაცვითი რესურსების ნაკადს წარმოების პროცესში, ასევე ნარჩენების ნაკადს წარმოების და მოხმარების პროცესებიდან ბუნებრივ გარემოში.

საქართველოს მნიშვნელოვანი პოტენციალი გააჩნია განახლებადი ენერგო რესურსების არსებობისა და გამოყენების მხრივ. ქვეყანას გააჩნია მნიშვნელოვანი რესურსები მზის და ქარის ენერგიის გამოსაყენებლად. აქვე უნდა ავღნიშნოთ, რომ საქართველოში ბიომასის გამოყენება არასასურველი მიმართულებით მიმდინარეობს და ძირითადად შეშის მოხმარების სახით გვხვდება, რამაც შეიძლება მომავალში ეკოლოგიური კატასტროფა გამოიწვიოს.

თანამედროვე სამყაროში ბუნებრივი გარემოს ხარისხი პირდაპირ გავლენას ახდენს საზოგადოების ცხოვრების დონეზე. მდგრადობის აუცილებლობის მზარდი აღიარების მიუხედავად, მნიშვნელოვანი დაბრკოლებები კვლავ რჩება. ეკონომიკური სისტემები ხშირად უპირატესობას ანიჭებენ მოკლევადიან მიღწევებს გრძელვადიან სტაბილურობასთან შედარებით, რაც იწვევს არამდგრად პრაქტიკებს, რომლებიც ამცირებენ ბუნებრივ რესურსებს, ამწვავებენ უთანასწორობას და აზიანებენ ეკოსისტემებს. გარდა ამისა, მდგრადი განვითარების მრავალი გამოწვევის გლობალური ბუნება მოითხოვს ერთობლივ მოქმედებას და საერთაშორისო თანამშრომლობას, თუმცა პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები ხშირად ხელს უშლის საერთო მიზნების მიღწევას. ამ გამოწვევების გათვალისწინებით, ინოვაციური გადაწყვეტილებების საჭიროება უფრო აქტუალურია, ვიდრე ოდესმე.

მდგრადი განვითარების ეკონომიკის შესწავლამ გამოავლინა გარემოს დაცვას, სოციალურ თანასწორობასა და ეკონომიკურ კეთილდღეობას შორის რთული ურთიერთქმედება. გამოავლინა ის მრავალრიცხოვან გამოწვევები, რომლებიც ხელს უშლის მდგრადი განვითარების მიზნების რეალიზებას, რესურსების ამოწურვიდან და გარემოს დეგრადაციიდან დაწყებული, სოციალურ-ეკონომიკური უთანასწორობითა და ინსტიტუციური ბარიერებით დამთავრებული. თუმცა, ამ გამოწვევების ფონზე, ჩვენ ასევე გავაანალიზეთ ინოვაციური გადაწყვეტილებებისა და პერსპექტიული სტრატეგიების სპექტრი. განახლებადი ენერგიის წყაროებისა და ცირკულარული ეკონომიკის პრინციპების მიღებიდან დაწყებული, ინკლუზიური პოლიტიკისა და მწვანე ტექნოლოგიების დანერგვით დამთავრებული, არსებობს უამრავი შესაძლებლობა მდგრადი განვითარების ხელშესაწყობად, როგორც ადგილობრივ, ასევე გლობალურ მასშტაბებზე. უფრო მეტიც, ახალი ეკონომიკური

პარადიგმების გაჩენა, როგორცაა გაზიარების ეკონომიკა და გავლენის ინვესტირება, ხაზს უსვამს ტრანსფორმაციული ცვლილებების პოტენციალს არსებულ ეკონომიკურ სისტემებში. მიუხედავად ამისა, მდგრადი განვითარების მიღწევა კვლავ რთულ ამოცანად რჩება, რომელიც მოითხოვს მთავრობების, ბიზნესის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და ცალკეული პირების კოორდინირებულ ძალისხმევას. თანამშრომლობა, ინოვაცია და ერთობლივი მოქმედება აუცილებელი იქნება ფესვგადგმული ინტერესების დასაძლევად და სწრაფად ცვალებადი სამყაროს სირთულეების გადალახვაში. უფრო მეტიც, არამდგრადი პრაქტიკის ძირეული მიზეზების მოგვარება მოითხოვს ჰოლისტიურ მიდგომას, რომელიც აერთიანებს გარემოსდაცვით, სოციალურ და ეკონომიკურ მოსაზრებებს გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში.

ეკონომიკური ზრდისა და გარემოსდაცვითი კეთილდღეობის დაბალანსება მოითხოვს კომპრომისების დადებას მოკლევადიან მოგებასა და გრძელვადიან მდგრადობას შორის. გარდა ამისა, გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხების გლობალური ბუნება მოითხოვს ასევე საერთაშორისო თანამშრომლობას და მრავალმხრივი მმართველობის მექანიზმებს. მდგრადი განვითარების ეკონომიკა წარმოადგენს როგორც გამოწვევებს, ასევე შესაძლებლობებს აყვავებული და სამართლიანი მომავლის მისაღწევად.

ლიტერატურა:

1. What Are Sustainable Economic Policies? მომდებელია 18.05.2025 <https://www.linkedin.com/pulse/what-sustainable-economic-policies-ed%C3%BA-salda%C3%B1a-pvcse>.
2. THE 17 GOALS მომდებელია 12. 05.2025. <https://sdgs.un.org/goals>
3. 1987: Brundtland Report მომდებელია 20.05.2025 <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html>
4. საქართველო ცირკულარული ეკონომიკის განვითარების გზაზე – მიღწევები და გამოწვევები . მომდებელია 20.05.2025 <https://iset-pi.ge/ka/blog/3169-saqartvelo-cirkularuli-ekonomikis-ganvitarebis-gzaze-mightsevebi-da-gamotsvevebi>

Prospects for Sustainable Development of the Georgian Economy

Rinkiashvili Nana

Iakob Gogebashvili State University, Telavi

Aladashvili Maya

Iakob Gogebashvili State University, Telavi

Abstract

In recent decades, the global community has increasingly recognized the need for sustainable development as an important principle of economic progress. The concept of sustainable development includes the pursuit of economic growth while addressing environmental protection and social equity issues, thereby ensuring the well-being of present and future generations.

The paper notes that the sustainable economic development of our country requires us to find new approaches to economic life, both in terms of production and consumption. It is important to look for new ways of economic efficiency in order to produce more with fewer

resources and with less waste. Environmental protection requires new production processes, greater use of recyclable materials. In the article we analyze, that economic systems often prioritize short-term gains over long-term stability, which leads to unsustainable development that depletes natural resources, exacerbates inequality, and damages ecosystems.

The many global challenges of sustainable development require collective action and international cooperation, yet political and economic interests often hinder the achievement of common goals. Given these challenges, the need for innovative solutions is more urgent than ever.

The multifaceted nature of sustainable development requires concerted action and international cooperation, but political and economic interests often hinder the achievement of common goals. According these challenges, the need for innovative solutions is more urgent than ever.

Keywords - *sustainable development, environmental protection, economic growth, social equality, circular economy.*